

مفهوم صبر

فاطمه امین الدوله

امتیاز اهل ایمان به حساب می آید و بندگان شایسته‌ی خدا بخش مهمی از مقامی که کسب کرده‌اند، در پرتو صبرشان بوده است.

اهمیت صبر

صبر و استقامت زیربنای کسب تمام فضایل انسانی و ملکات اخلاقی است و هیچ ثمری از اعمال خود نمی‌توانیم بچشم مگر در سایه‌ی صبر و استقامت، پایداری نواج آفرینش و مشعل راه ترقی و تکامل است. حضرت علی(ع) در نهج البلاغه نسبت به پنج چیز سفارش اکید می‌فرماید و برای تحصیل آن‌ها هر مقدار زحمت و مشقت و تلاش را شایسته می‌داند که پنجمین آن‌ها صبر است: «فإنَّ الصبر من الأیمان كالرأس من الجسد، لا خیر فی جسد لارأس مَعَهُ، و لا فی ایمان لاصبر مَعَهُ» [نهج البلاغه، حکمت ۸۲: ۶۴۱]: مثل صبر نسبت به ایمان، مثل سر نسبت به تن انسان است و همان‌گونه که تن بی سر خیر و برکتی ندارد، ایمان بدون صبر نیز خیری ندارد!

زیرا سر در بدن دارای خاصیت حیاتی قاطع است، فقدان هر یک از اعضای ظاهری بدن (دست، پا، چشم

صبر در لغت نگه‌داری نفس از بی‌تابی، زبان نگشودن به شکایت و نگهبانی اعضا و جوارح از اضطراب و نگرانی است [تاج العروس، ج ۲: ۴۴۲؛ لغت‌نامه‌ی دهخدا، حرف‌الراء: ۴۳۸؛ مفردات الفاظ القرآن، ج ۲: ۳۷۱]. ثبات نفس و اطمینان آن و مضطرب نگشتن آن در بلایا و مصائب و مقاومت کردن با حوادث و شداید، به نحوی که سینه‌ی او تنگ نشود و خاطر او پریشان نگردد [معراج السعادة: ۵۹۹].

خواجه عبدالله انصاری می‌گوید: صبر برای عامه سخت‌ترین منزل، برای اهل محبت مخوف‌ترین مقام، و برای موحدین نازل‌ترین موقف است [مقام معنوی ترجمه و تفسیر منازل السائِلین: ۳۹].

صبر، شکیبایی و استقامت، از شیوه‌ی مردان بزرگ و کام‌یاب جهان است و شکیبایی و بردباری ضامن سعادت و کام‌یابی است. چه بسیارند کسانی که از هوش و استعداد متوسط برخوردارند و یا ابتکار عمل آن‌ها کاملاً متوسط است، ولی در زندگی به پیروزی‌هایی بزرگ نایل شده‌اند و پس از تحقیق و بررسی می‌بینیم که دلیلی جز ثبات و استقامت ندارند. از دیدگاه قرآن، واژه‌ی صبر حاکی از والاترین درجه‌ی دینداری است و بزرگ‌ترین

و...) را می توان تحمل کرد، اما سر که مرکز فرماندهی اعصاب است، اگر نباشد و یا اگر فلج باشد، همه ی اندام های بدن فلج است. صبر نیز چنین است. اگر صبر نباشد، توحید هم نمی یابد، نبوت و بعثت پیامبران به ثمر نمی رسد، جامعه ی الهی و اسلامی تشکیل نمی شود، حقوق مستضعفان استیفا نمی شود و نماز و روزه ی عبادت و ذکر نیز برجای نمی ماند. پس صبر است که به همه ی آرمان های دین و انسانیت تحقق می بخشد [گفتاری در صبر: ۲۱].

امیرالمؤمنین (ع) درباره ی اهمیت صبر و تأثیر آن در موفقیت بر مشکلات می فرماید: «اذا فارق الصبر الأمور فسدت الأمور» [اصول کافی، ج ۳: ۲۰۴]: هر وقت استقامت از کارها گرفته شد، امور زندگی تباه می شود.

هم چنین در سراسر قرآن فقط در مورد صابران، اجر بی حساب مطرح شده است: «انما یوفی الصابرون اجرهم بغير حساب» [زمر، ۱۰]: بی تردید شکیبایان پاداش خود را بی حساب [و] به تمام خواهند یافت.

علامه طباطبایی ذیل این آیه می نویسد: «صابران اجرشان داده نمی شود، مگر دادنی بی حساب. پس صابران برخلاف سایر مردم، حساب اعمالشان رسیدگی نمی شود و اصلاً نامه ای از اعمالشان باز نمی گردد و اجرشان هم منگ اعمالشان نیست [المیزان، ج ۱۷: ۳۸۸]. صبر، مادر همه ی کمالات است. صبر در جنگ، مایه ی شجاعت است. صبر در برابر گناه، وسیله ی تقواست. صبر در دنیا، نشانه ی زهد است. صبر در برابر شهوات، سبب عفت است، صبر در عبادت موجب طاعت، و صبر در شبهات، مایه ی ورج است [گنجینه ی معارف: ۶۲۱].

به قول جلال الدین مولانا:

صد هزاران کیمیا حق آفرید

کیمیایی هم جو صبر آدم ندید

در کتاب چهل حدیث امام خمینی (ره) آمده است: انسانی که از ولی نعمت خود که هزاران هزار نعمت دیده و همیشه مستغرق نعمت های اوست، یک بلیه می بیند، زبان به شکایت پیش خلق می گشاید، چه ایمانی دارد و چه تسلیمی در مقام مقدس حق دارد؟ پس درست است که گفته می شود، کسی که صبر ندارد ایمان ندارد [چهل حدیث: ۲۶۳، ج ۱۶].

با بیانی دیگر، اگر کسی صبر نداشته باشد، معنایش

این است که عفت ندارد و جزوع و هلوغ (بی تاب و کم صبر و حریص) است. در مقابل شهوت و مال خود را گم می کند، در جنگ ترسوست، در وقت خشم از جا در می رود، در برابر نامالایمات بی تاب و افسرده می شود، راز دل نگه نمی دارد، فکر زر و زیور و تجملات دنیاست و چشم طمع به مال مردم دوخته است، هنگامی که این همه صفات خبیثه و رذیله در او جمع باشد، دیگر ایمان به چه درد می آید؟ آیا اصلاً ایمان می تواند باشد؟ چون این فرد هنگام برخورد به یک عمل حرام، آن را مرتکب می شود، واجبات را ترک می نماید و... مگر ایمان غیر از اتیان واجبات و اجتناب از محرمات و... چیز دیگری است؟ پس انسان بی صبر ایمان ندارد و چنین فردی معذب الهی است.

انگیزه ی صبر

قرآن صریحاً می فرماید، صبری مورد ستایش است که آن صبر و خویش داشتن داری انگیزه اش فقط جلب رضایت و خشنودی خداوند متعال باشد. در این زمینه می فرماید: «ولربک فاصبر» [مدثر، ۷]: (و برای پروردگارت شکیبایی کن). از دیدگاه قرآن، صبر نوعی عبادت است و در آیه ی دیگری، خداوند انسان ها را به خاطر صبر کردن تجلیل می کند: «والذین صبروا ابتغاء وجه ربهم و أقاموا الصلوة و أنفقوا مما رزقناهم سراً و علانیه و یدرون الحسنة السیئة أولئک لهم عقبی الدار» [رعد/ ۲۲]: و کسانی که برای طلب خشنودی پروردگارشان شکیبایی کردند و نماز برپا داشتند و از آن چه روزی شان دادیم پنهان و آشکار انفاق کردند و بدی را با نیکی می زدایند، نیک فرجامی سرای آخرت برای آن هاست.

این طرز تحلیل قرآن در رابطه با صبر که قرآن آن را مایه و پایه ی خوش بختی و رمز تکامل می داند، نشان از حقیقتی مهم دارد و آن این که در مکتب اخلاقی قرآن، همه چیز رنگ خدایی دارد. صبر، ضامن اجرایش وحی و پیام و دستور خداوند است و انگیزه و هدف آن هم جلب رضایت خداوند است و بس.

حقیقت صبر و استقامت

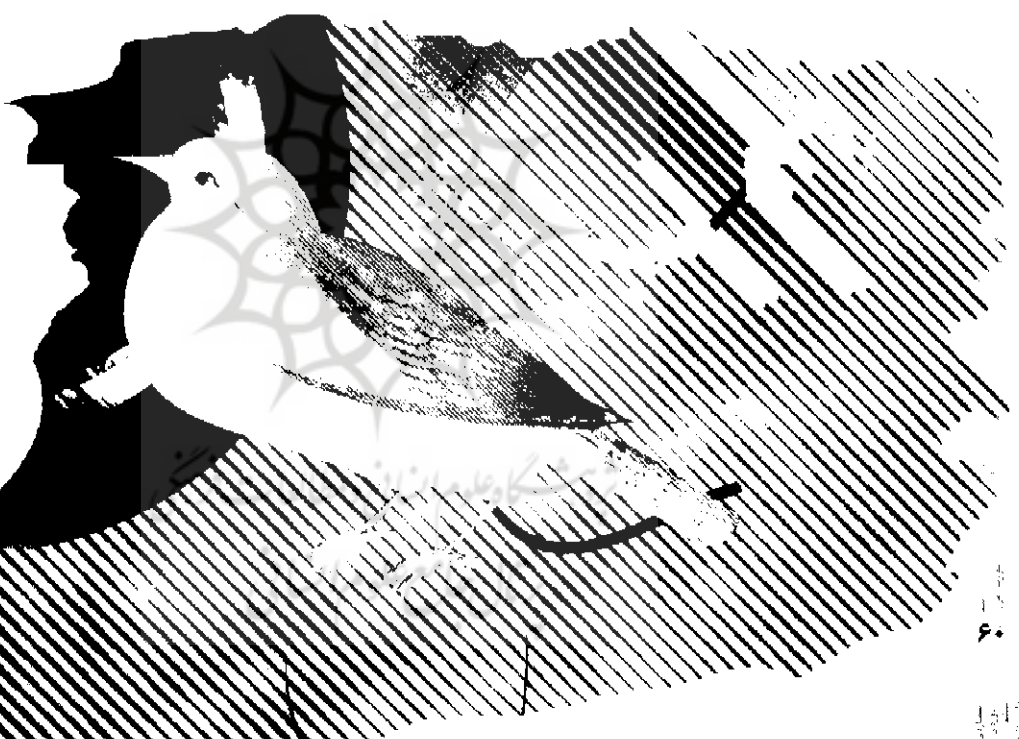
متأسفانه برخی از مردم به خاطر دوری از تعالیم مذهبی یا از روی غرض ورزی تصور نادرستی از «صبر» دارند و این شیوه ی اخلاقی را چنان تعریف کرده و از پیش

ضعف و سستی قرار گرفته و این نشان می‌دهد که صبر به معنای استقامت و پشتکار است، نه ضعف و سستی؛ چنان‌که قرآن می‌فرماید: «و کأین من نبی قاتل معه رپون کثیر فما وهوا لما أصابهم فی سبیل اللّٰه و ما ضعفوا و ما استکانوا و اللّٰه یحب الصّابین» [آل عمران / ۱۴۶]؛ و چه بسیار پیامبرانی که همراه او توده‌ای انبوه، کارزار کردند و در برابر آن‌چه در راه خدا بدیشان رسید، سستی نوزیدند و ناتوان نشدند، و تسلیم [دشمن] نگردیدند، و خداوند صابران را دوست دارد.

مقصود این است که آن توحیدگرایان پس از کشته شدن پیامبر و یاران و هم‌زمانشان، سست نشدند و از عقیده‌ی درست خویش دست برنداشتند. از کارزار با دشمن نهراسیدند و در برابر تجاوزکاران سر خم نکردند. [مجمع البیان، ج ۵: ۵۴۵].

در بررسی آیات به این نتیجه می‌رسیم که صبر به معنای مقاومت و پایداری در راه نابود کردن ظالمان و ستمگران است و انسان باید در راه نابودی آنان، مشکلات را بر خود هموار نماید تا خود را از تحت سلطه‌ی

خود برای آن یک معنای نادرست برگزیده‌اند و آن را به معنای تسلیم در برابر ستم، نشستن و دست روی دست گذاشتن در برابر جباران و متعدیان و رها کردن فعالیت و تلاش تفسیر می‌کنند که چنین معنایی سر از عجز و ظلم (ظلم‌پذیری) بیرون می‌آورد که از نظر اسلام به شدت نهی شده است؛ در حالی که خداوند در قرآن شرط بزرگی مجاهدان راه خدا را صبر و استقامت شمرده و می‌فرماید: «ان یکن منکم عشرون صابرون یغلبوا مأتین و ان یکن منکم مائة یغلبوا ألفاً من الذین کفروا» [انفال / ۶۵]؛ اگر از [میان] شما بیست تن دارای صبر باشند، بر دویست تن پیروز گردند و اگر از شما یکصد تن باشند، بر هزار تن از کافران پیروز می‌گردند. این آیه برای مردم با ایمان

روشن‌گیری

می‌کند که اگر به راستی ایمان دارند، باید این‌گونه باشد و باید همت و صبر و شجاعت از خود نشان دهند که یک تن در برابر ده تن آنان بایستد [مجمع البیان، ج ۱۰: ۴۳۸].

اگر صبر به معنای دست روی دست گذاشتن بود، هرگز چنین توانی به انسان نمی‌داد که در برابر ده نفر بایستد و بر آن ده نفر پیروز گردد. هم‌چنین در قرآن صبر در برابر

آنان بیرون راند. در لسان معصومین (علیهم السلام) صبر از ارزش والایی برخوردار است. چنان‌که امیرالمؤمنین علی (ع) در خطبه‌ی غرأ و پرشوری که در اوصاف پرهیزکاران برای دوست باوفایش (همام) بیان کرد، یکی

از اوصاف مهمشان را صبر می‌شمرد و می‌فرماید: «نزلت أنفسم منهم في البلاء كألتي نزلت في الرخاء»: روح بلند آن‌ها به هنگام بلا، همانند حالت آسایش و آرامش است (تحولات و جزر و مدهای زندگی آن‌ها را دگرگون نمی‌سازد).

بنابراین در منطق قرآن و اهل بیت (علیهم السلام) صبر تنبلی و کسالت و قانع شدن در برابر وضع موجود نیست، بلکه به معنای تلاش و کوشش و تحمل مشقات و سختی‌های کار و فعالیت و نیز به معنای استقامت در راه هدف است. و خداوند منان با بیان اجر بی حساب و وعده‌ی پیروزی نهایی، پایان نیک و سرنوشت سعادت‌آمیزی را برای صابران وعده می‌دهد تا از رهگذر این امر، ما و جامعه‌ی ما را به صبر و شکیبایی و به تحمل و پایداری فراخواند.

درجات صبر

از علی (ع) روایت شده است که رسول خدا (ص) فرمود، صبر بر سه گونه است: «صبر عند المصيبة، و صبر على الطاعة و صبر عن المعصية...» [اصول کافی، ج ۳: ۲۰۹؛ میزان الحکمة، ج ۶، ب ۲۱۷۴، ح ۱۰۱۰۱]: صبر در هنگام مصیبت، صبر بر فرمانبری و صبر در گناه و نافرمانی...

در ادامه‌ی حدیث است که می‌فرماید: کسی که بر مصیبت شکیبایی کند تا از آن به خوبی بگذرد، خداوند برایش سیصد درجه می‌نویسد که میان هر درجه تا درجه‌ی دیگر فاصله‌ی میان آسمان و زمین است و هر کس بر فرمانبری شکیبایی کند، خداوند برایش ششصد درجه

در چهل حدیث امام خمینی (ره) آمده است: پس معلوم می‌شود که صبر بر معصیت افضل است از سایر مراتب صبر، چه که هم درجات آن بیشتر است، و هم سعی بین درجات بسیار زیادتر است و نیز معلوم می‌شود که سعی بهشت بیش از آن است که در اوهام ما محجوبین و مقیدین است... [چهل حدیث: ۲۲۷، ح ۱۶].

اما این مقام راجع به حال عامه و متوسطین بود. ولی از برای صبر درجات دیگری است که راجع به اهل سلوک و کمال و اولیاست، چنانچه از آن «صبر فی الله» است. و آن ثبات در مجاهده است، و ترک مألوفات و مأنوسات، بلکه ترک خویشتن است در راه محبوب و این راجع به اهل سلوک است.

مرتبه‌ی دیگر «صبر مع الله» است و آن راجع به اهل حضور و مشاهده‌ی جمال است در وقت خروج از جلیاب بشریت، و تجرد از ملایس افعال و صفات، و متجلی شدن قلب به تجلیات اسما و صفات، و توارد واردات انس و هیبت، و حفظ نفس از تلونات و غیبت از مقام انس و شهود.

درجه‌ی دیگر «صبر عن الله» است و آن از درجات عشاق و مشتاقین است از اهل شهود و عیان، در صورتی که رجوع به عالم خود کنند و به عالم کثرت و صحو برگردند. و این اشق مراتب صبر و مشکل‌ترین مقامات است و این مرتبه اشاره فرموده‌ی مولای مالکان و پیشوای کاملان علی (ع) در دعای شریف «کمیل»: «فهبني صبرت علی عذابک، فکیف اصبر علی فراقک»: الها گیرم که بر عذاب تو صبر کردم، چگونه جدایی از تو را تاب آورم؟ [همان: ۲۲۸].

عوامل مخل صبر

از جمله چیزهایی که مخل شکیبایی است و ارزش صبر را زایل می‌کند، شتابزدگی است. قرآن می‌فرماید: «خلق الانسان من عجل» [انبیاء/۳۷]: انسان [گویی] از شتاب آفریده شده است.

انسان هنگامی که کارها بر طبق مرادش صورت نگیرد، جام صبرش لبریز می‌شود و تاب و توان خود را از دست می‌دهد؛ زیرا در این حال فراموش می‌کند که عالم آفرینش ترتیباتی دارد و عجله و شتاب یک نفر نمی‌تواند جهان را به شتاب وا دارد. هنگامی که انسان خشمناک

می‌نویسد که میان هر درجه تا درجه‌ی دیگر، فاصله‌ی میان ژرفای زمین تا عرش است و هر کس در برابر گناه شکیبایی کند، خداوند برایش نهصد درجه می‌نویسد که میان هر درجه تا درجه‌ی دیگر، فاصله‌ی میان ژرفای زمین تا نهایت عرش است.

می‌شود، دیگر ارزش صبر و روش شکیبایی را فراموش می‌کند و بی‌حوصلگی و افسردگی می‌کند که با صبر به هیچ وجه سازگار نیست. انسانی که می‌خواهد نیروی صبر و مقاومت خود را از دست ندهد، باید همواره بکوشد تا این حالات را از خود دور کند؛ زیرا خدا به پیامبر (ص) می‌فرماید: «ولانک فی ضیق مما یمکرون» [نحل/۱۲۷]: [از توطئه‌ها و کارشکنی‌های این مردم] به هیچ وجه رنجشی نداشته باش و احساس دل‌تنگی مکن.

از همه مهم‌تر، نوبیدی آفت صبر است. انسانی که ناامید باشد، محال است صبر داشته باشد. اگر نوبیدی بر قلب فرد چیره و شعاعه‌ی امیدش اطفاف شود، دیگر چگونه می‌تواند صبر و طاقت ادامه‌ی کار را داشته باشد؟ قرآن می‌فرماید: «ولاتهنا ولا تحزنوا و انتم الاعلون ان کنتم مؤمنین» [آل عمران/۱۳۹]: اگر مؤمنید، سستی نکنید و غمگین مشوید که شما برترید.

در سوره‌ی هود، بی‌صبری، عجله و زود قضاوت کردن را نشانه‌ی بی‌اعتمادی به خدا و آخرت می‌داند. «ولئن أذقناه نعماء بعد ضراء مسته ليقولن ذهب السیئات عنی إنه لفرح فخور الا الذین صبروا و عملوا الصالحات اولئک لهم مغفرة و اجر کبیر» [هود/۹-۱۱]: و اگر از جانب خود رحمتی به انسان بچشانیم، سپس آن را از وی سلب کنیم، قطعاً نوبید و ناسپاس خواهد بود. و اگر پس از محنتی که به او رسیده - نعمتی به او بچشانیم، حتماً خواهد گفت گرفتاری‌ها از من دور شد! بی‌گمان او شادمان و فخر فروش است؛ مگر کسانی که شکیبایی ورزیده و کارهای شایسته کرده‌اند، [که] برای آنان آموزش و پاداشی بزرگ خواهد بود.

مایوس شدن و کفران، و از طرف دیگر کبر و نخوت که همگی از صفات ردیله هستند، بر اثر بی‌صبری و عدم تعقل و تفکر درباره‌ی هستی است، به همین دلیل، در ذیل آیه، صابرين و کسانی را که عمل صالح انجام می‌دهند، از بقیه استثنا می‌کنند و برای آن‌ها آموزش و پاداش بزرگ را بشارت می‌دهد.

رابطه‌ی صبر و تقوا

کلمه‌ی تقوا که خویشستن داری و ممانعت از خواهش‌ها و هوس‌های نفسانی است، در آیات بسیاری با صبر باهم ذکر شده و حاکی از نزدیکی و ارتباط دقیق و

تنگ‌تنگ این دو صفت با هم است. از جمله قرآن می‌فرماید: «قل یا عباد الذین آمنوا اتقوا ربکم للذین أحسنوا فی هذه الدنیا حسنه و ارض اللّٰه واسعة إنما یوفی الصّابرون أجرهم بغير حساب» [زمر/۱۰]: بگو ای بندگانی من که ایمان آورده‌اید، از پروردگارتان پروا بدارید. برای کسانی که در این دنیا خوبی کرده‌اند، نیکی خواهد بود و زمین خدا فراخ است. بی‌تردید شکیباییان پاداش خود را بی‌حساب [و] به تمام خواهند یافت.

در این آیه، تقوا بیشترین ترکیب را با صبر دارد. عامل ترمز و خویشستن داری است. در سوره‌ی یوسف خدا می‌فرماید: «إنه من یتق و یصبر فإن اللّٰه لا یضیع أجر المحسنین» [یوسف/۹۰]: بی‌گمان هر که تقوا و صبر پیشه کند، خدا پاداش نیکوکاران را تباه نمی‌کند.

در آیات سابقه‌ی راجع به یوسف (ع) و صبر شگفت‌انگیز او در برابر خواهش زلیخا و حیل‌های زنان که خطیرترین آزمایش سنجش برای تقواست، خدا می‌فرماید: «ولقد همت به وهم بها لولا ان رءا برهان ربّه» [یوسف/۲۴]: و در حقیقت [آن زن] آهنگ وی کرد، و [یوسف نیز] اگر برهان پروردگارش را ندیده بود، آهنگ او می‌کرد.

در این جا عفت و صبر و نیرومندی یوسف که همان تقوای اوست، بر این تمنای نفس پیروز می‌شود. شهید مطهری ذیل داستان یوسف می‌نویسد: تقوا و صبر و پاکی و نزاهت، در این جهان گم نمی‌شود، آدمی را از حضيض ذلت به اوج عزت می‌رساند [ده گفتار: ۶۲]. و حضرت علی (ع) در وصف متقین می‌فرماید: «صبروا آیاماً قصیره، اعقبتهم راحة طویلة» [نهج البلاغه، خطبه‌ی ۱۹۳: ۴۰۲]: پرهیزکاران چند صباخی صبر کردند و در پی آن به آسایش طولانی دست یافتند.

راه‌های دست‌یابی به فضیلت صبر شناخت حقیقی ماهیت زندگی دنیا

مهم‌ترین پشتوانه‌ی صبر آن است که انسان برداشت درستی از زندگی داشته باشد و به ماهیت آن پی ببرد که دنیا بهشت برین نیست، بلکه سراسر گرفتاری و تکلیف است و هدف از خلقت این است که در این زندگی چند روزه، آینه‌ی وجودش را صیقل دهد و در گیر و دار این آزمون‌های الهی، برای زندگی جاودان و ابدی، خود را مهیا سازد. این بینش از زندگی سبب می‌شود، در برابر

آشنایی با مجله های رشد

حوادث ناگوار خود را نبازد. قرآن می فرماید: «لقد خلقنا الانسان في كبد» [بند/ ۴]: به راستی که انسان را در رنج آفریده ایم.

بنابراین روزی امور دنیا به سود تو و روزی به زیان توست. خداوند زندگی دنیا را چنان مقرر فرموده است که لذت آن همواره با رنج و کوشش همراه باشد.

خودشناسی

این که انسان باور داشته باشد که از اوست و به سوی او بازگشت می کند. از طرفی دیگر، هر آن چه در اختیار اوست، اعم از سلامتی، ثروت و همسر، تماماً از آن خداست و به عاریت در اختیار او نهاده شده است: «و ما یکم من نعمة فمن الله» [نحل/ ۵۳]: هر نعمتی که دارید از خداست.

اگر انسان چنین باوری داشته باشد، هرگز خود را در مشکلات و مصائب نمی بازد، پس اگر چیزی از او گرفته شود، لب به اعتراض نمی گشاید؛ زیرا بخشنده ی اصلی قسمتی از آن چه را به او عطا کرده بود، از او بازپس گرفت. چه قدر زشت است، انسانی که چیزی را به عاریت گرفته است، هنگامی که صاحب آن برای طلب بیاید، به خشم آید.

امید قطعی به گشایش

انسان باید باور داشته باشد، پس از هر تنگنایی، خداوند گشایشی و پس از هر بلایی، عافیتی و پس از هر دشواری، کامیابی و رفاهی قرار داده است. قرآن می فرماید: «فان مع العسر يسراً و ان مع العسر يسراً» [انشراح/ ۵-۶]: انسان باید یقین داشته باشد که وعده های الهی قطعی است؛ زیرا خداوند به صابران وعده داده، آن چه در طول زندگی متحمل شوند، فرجام نیک زندگی آن ها حتمی است: «و العاقبة للمتقين» [هود/ ۴۹].

استعانت فقط از خداوند

بدون یاری خواستن از خداوند، امکان ندارد انسان صبر را به نهایت درجه برساند و یا در مقام صبر هم چنان باقی بماند تا به مقصود برسد. در سوره ی بقره خدا می فرماید: «واستعينوا بالصبر والصلوة».

«استعانت» یعنی مدد جستن و آن در جایی است که

مجله های رشد توسط دفتر انتشارات کمک آموزشی سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی وابسته به وزارت آموزش و پرورش تهیه و منتشر می شوند:

مجلات دانش آموزی (به صورت ماهنامه و ۸ شماره در هر سال

تحصیلی منتشر می شوند)

- رشد کودک (برای دانش آموزان آمادگی و پایه ی اول دوری ابتدایی)
- رشد نوآموز (برای دانش آموزان پایه های دوم و سوم دوری ابتدایی)
- رشد دانش آموز (برای دانش آموزان پایه های چهارم و پنجم دوری ابتدایی)
- رشد نوجوان (برای دانش آموزان دوری راهنمایی تحصیلی).
- رشد جوان (برای دانش آموزان دوری متوسطه).

مجلات عمومی (به صورت ماهنامه و ۸ شماره در هر سال

تحصیلی منتشر می شوند)

رشد آموزش ابتدایی، رشد آموزش راهنمایی تحصیلی، رشد تکنولوژی آموزشی، رشد مدرسه فردا، رشد مدیریت مدرسه رشد معلم

مجلات تخصصی (به صورت فصلنامه و ۴ شماره

در سال منتشر می شوند)

رشد برهان راهنمایی (مجله ریاضی برای دانش آموزان دوری راهنمایی تحصیلی)، رشد برهان متوسطه (مجله ریاضی برای دانش آموزان دوری متوسطه)، رشد آموزش قرآن، رشد آموزش معارف اسلامی، رشد آموزش زبان و ادب فارسی، رشد آموزش هنر، رشد مشاور مدرسه، رشد آموزش تربیت بدنی، رشد آموزش علوم اجتماعی، رشد آموزش تاریخ، رشد آموزش جغرافیا، رشد آموزش زبان، رشد آموزش ریاضی، رشد آموزش فیزیک، رشد آموزش شیمی، رشد آموزش زیست شناسی، رشد آموزش زمین شناسی، رشد آموزش فنی و حرفه ای

مجلات رشد عمومی و تخصصی برای آموزگاران، معلمان، مدیران و کادر اجرایی مدارس، دانشجویان مراکز تربیت معلم و رشته های دبیری دانشگاه ها و کارشناسان تعلیم و تربیت تهیه و منتشر می شوند.

- نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش - پلاک ۲۶۸ - دفتر انتشارات کمک آموزشی
- تلفن و نمابر ۸۸۸۳۹۱۸۶

برگ اشتراک

انسان به تنهایی نتواند از عهده‌ی مشکلات و حوادث برآید و چون در واقع مددکاری جز خدا نیست، بنابراین مدد کمک در برابر مشکلات عبارت است از ثبات و مقاومت و اتصال و توجه به ذات قدس پروردگار، و این همان «صبر و نماز» است و در حقیقت این دو بهترین وسیله برای این موضوع اند؛ زیرا صبر و شکیبایی هر مشکل عظیمی را کوچک می‌سازد و توجه به خدا و پناه بردن به او روح ایمان را در انسان بیدار می‌کند و او را متوجه می‌سازد که تکیه‌گاهی دارد پس مستحکم و وسیله‌ای دارد ناگسستی [المیزان، ج ۱: ۲۰۱].

در جای دیگر می‌فرماید:
 «و اصبر و اما صبرک الا بالله...» [نحل/ ۱۲۷]: و صبر کن و البته جز با یاری خداوند و با بهره‌جویی از مدد خداوندی نخواهی توانست صبر کنی...

این نوشتار در باب الذنوب ۳۱ روایت است که بی‌شمار مکافات عمل است.

منابع:

۱. قرآن کریم.
۲. نهج البلاغه ترجمه‌ی محمد دشتی.
۳. تصدیری، خواجہ عبداللہ، مقامات معنوی، ترجمه و تفسیر منازل السائرین، به قلم محسن بنیاد، انتشارات محسن بیت، ۱۳۶۳.
۴. تفسیر امدهی، عبدالحامد محمد غرر الحکم و درر الکلم، دفتر تبلیغات، قم، ۱۳۶۶ ق.
۵. بحر عمیق (شیخ)، مسائل الشیعہ، مؤسسه‌ی آل‌البیت، قم، ۱۴۰۹ ق.
۶. حبیبی طهرانی، محمدحسین، مهر تابان (یادنامه‌ی علامه طباطبائی (ره))، انتشارات بقر العزم (ره)، قم، بی‌تا، بی‌جا.
۷. علامه‌ی امدهی، علی، گفتاری در باب صبر، چاپ خانه‌ی فروغ دانش، مؤسسه‌ی خدمات فرهنگی است، ۱۳۵۸.
۸. حبیبی، روح‌الله، شرح چهل حدیث (اربعین حدیث)، مؤسسه‌ی تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، قم، ۱۳۶۸.
۹. دهخدا، علی‌اکبر، لغت‌نامه‌ی دهخدا، چاپ امیرکبیر.
۱۰. راجع‌الاصغری، حسین‌بن‌محمد، مفردات الفاظ القرآن، ترجمه و تفسیر: غلامرضا خسروی حسینی، انتشارات مرتضوی، تهران، زمستان ۱۳۸۳.
۱۱. رحمتی شهبازی، محمد، گنجینه‌ی معارف، انتشارات صبح پروری، ۱۳۸۵.
۱۲. زبیدی حنفی، محب‌الدین، تاج العروس من جواهر القاموس، بی‌جا، دار احیاء التراث العربی، ۱۱۹۳ ق.
۱۳. مجلسی (علامه)، بحار الانوار، مؤسسه‌ی الشرف بیروت، ۱۴۰۴ ق.
۱۴. محدث لوری، مستدرک الوسائل، مؤسسه‌ی آل‌البیت، قم، ۱۴۰۸ ق.
۱۵. محمدزوی شهبازی، محمد، میزان الحکمة، ترجمه‌ی حمیدرضا شبخی، انتشارات دارالحدیث، تهران، ۱۳۸۴.
۱۶. مطهری، مرتضی، ده گفتار، انتشارات صدرا، بهار ۱۳۶۸.
۱۷. ترقی، ملااحمد، معراج‌السعاده، مرکز مطبوعاتی حسینی، تهران، ۱۳۷۵.

شرایط:

۱. واریز مبلغ ۳۰/۰۰۰ ریال به ازای هر عنوان مجله درخواستی، به صورت علی‌الحساب به حساب شماره‌ی ۳۹۶۶۲۰۰۰ بانک تجارت شعبه سه راه آزمایش (سرخه حصار) کد ۳۹۵ در وجه شرکت افست

۲. ارسال اصل رسید بانکی به همراه برگ تکمیل شده اشتراک

• نام مجله: .....

• نام و نام خانوادگی: .....

• تاریخ تولد: .....

• میزان تحصیلات: .....

• تلفن: .....

• نشانی کامل پستی: .....

استان: .....

شهرستان: .....

خیابان: .....

پلاک: .....

کدپستی: .....

• مبلغ واریز شده: .....

• شماره و تاریخ رسید بانکی: .....

• آیا مایل به دریافت مجله درخواستی به صورت پست پیشساز هستید؟ بله ..... خیر .....

امضا: .....

نشانی: تهران - صندوق پستی ۱۶۵۹۵/۱۱۱

نشانی اینترنتی: www.roshdmag.ir

پست الکترونیک: info@roshdmag.ir

☎ امور مشترکین: ۷۷۲۳۵۱۱۰ - ۷۷۲۳۶۶۵۶

☎ پیام گیر مجلات رشد: ۸۸۲۳۹۲۳۲ - ۸۸۲۰۱۴۸۲

یادآوری:

• هزینه برکتش مجله در صورت خوانا و کامل نبودن نشانی، بر عهده مشترک است.

• سنای شروع اشتراک مجله از زمان وصول برگ اشتراک می‌باشد.

• برای هر عنوان مجله برگ اشتراک خداگانه تکمیل و ارسال کنید (تصویر برگ اشتراک نیز مورد قبول است)